

INBRENG PAM RONDE TAFEL 30 MAART CIE J&V

Amsterdam, 24 maart 2022

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid,

Als voorzitter van PAM wil ik graag een algemeen beeld schetsen van de positie van creatieve makers binnen de audiovisuele sector en wat de gevolgen daarvan zijn voor de uitoefening van hun rechten. Voor een meer persoonlijke inkleuring verwijs ik graag naar de bijdragen van de individuele makers. Voor de uitvoeringspraktijk van het bestaande regime van vrijwillig collectief beheer mag ik u ook wijzen op de bijdrage van mevrouw Van Buitenen van LIRA. Ik focus mij in deze brief op een wettelijke verplichting tot betaling van auteursrechten bij Video On Demand-diensten. Deze bijdrage gaat niet over de eerder door de minister van OCW aangekondigde, maar nog niet gerealiseerde investeringsverplichting voor VOD-platforms. Die gaat over het terug investeren van een klein percentage van de omzet of winst als stimulans voor de gehele audiovisuele keten en spreidt investeringsrisico's aan de voorkant van de markt. Auteursrechten gaan over de achterkant van de markt: vergoedingen aan individuele makers na succesvolle vertoning van hun werk.

Creatieve makers: veelal kleine zelfstandige ondernemers

PAM is het samenwerkingsverband waarin de belangenorganisaties van scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs samen met hun collectieve beheerorganisaties (CBO's) de krachten bundelen bij het opkomen voor hun belangen en bij het innen van auteursrechten.

Als we wat nader inzoomen dan zien we dat de achterban van PAM vooral bestaat uit zzp-ers. Kleine zelfstandige ondernemers die met hun creatieve en artistieke werk een inkomen verdienen. Hun professionele bestaan kenmerkt zich door projectmatig werken en beweegt zich steeds met tussenpozen van scenario naar scenario, van regie naar regie en van productie naar productie. Bundeling van krachten is voor de individuele maker van levensbelang om op de eerste plaats een inkomen te kunnen verdienen, onder andere door mee te kunnen delen in de opbrengsten die distributeurs en anderen genereren met de beschikbaarstelling en vertoning van hun artistieke werk. Voor de gemiddelde creatieve ondernemer is het sprokkelen. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat een scenarist 27 euro per uur verdient.

Afhankelijkheid door vrijwillige regeling

Dankzij een wettelijke verplichting in de Wet Auteurscontractenrecht is langzamerhand en stap voor stap geregeld dat scenarioschrijvers, regisseurs en hoofdrolacteurs daadwerkelijk aanspraak kunnen maken op een proportionele en billijke vergoeding bij het regulier uitzenden van hun filmwerken via de kabel en satelliet. Zo heeft de wetgever het ook bedoeld. Voor de grote groeiemarkt Video On Demand is dat echter niet het geval en is er nog steeds sprake van een vrijwillige regeling. De gedachte was zeven jaar geleden dat de streamingmarkt nog tot ontwikkeling moest komen en toentertijd nog niet belast moest worden met een wettelijke verplichting. De markt is ondertussen tot ontwikkeling gekomen en zelfs geëxplodeerd. Het kijkgedrag verschuift richting VOD; in sommige leeftijdscategorieën is de kijktijd voor streamen nu groter dan voor regulier TV-kijken.

Voor een aanspraak op vergoeding uit deze groeiende markt zijn de creatieve makers echter nog steeds afhankelijk van de gezamenlijke bereidwilligheid van omroepen, producenten, distributeurs en streamingdiensten om daarover met de in PAM samenwerkende CBO's afspraken te maken. Voor de goede orde: PAM doet er niets aan af dat bij individuele distributeurs en aanbieders die bereidwilligheid er daadwerkelijk is. Goede voornemens zijn een mooi begin. Maar daarmee hebben we in Nederland nog niet het ook door de wetgever gewenste collectief beheer. Wel zien we dat het destijds door de wetgever gewilde vrijwillig karakter van het collectief beheer bij Video on Demand in de praktijk niet werkt. De creatieve makers zitten in een onnodig grote afhankelijkheidspositie en

blijven nu afhankelijk van de bereidwilligheid van de **gezamenlijke** distributeurs en streamingdiensten om daadwerkelijk boter bij de vis te leveren.

Ongelijk speelveld aanpakken

Daar komt nog iets bij. Ik gebruikte niet per ongeluk het woord 'gezamenlijke'. De individuele makers die zich in PAM hebben verenigd, veelal kleine zelfstandige ondernemers, zitten in de onderhandelingen letterlijk tegenover RODAP, de complete bundeling van publieke en commerciële omroepen, producenten en miljardenbedrijven als VodafoneZiggo, KPN en de internationale streamingdiensten. Het speelveld van gebundelde zpp-ers (PAM) versus gebundelde miljardenbedrijven (RODAP) is niet gelijkwaardig. De PAM-makers voelen zich zoals eerder de individuele huisarts tegenover de grote zorgverzekeraars en de individuele boer tegenover de supermarkketens. Maar dan erger: in de audiovisuele sector zijn de verschillen nog groter. In die omstandigheden collectieve en evenwichtige afspraken maken (waar iedereen zich ook nog eens aan houdt) blijkt in de praktijk niet eenvoudig.

Kan de wetgever hier iets aan doen? Jazeker! De wettelijke verplichting voor collectieve afspraken over VOD, waar uw Kamer zich bij grote meerderheid al eerder per motie over heeft uitgesproken, helpt om de marktordening een klein beetje evenwichtiger te maken. Bij uitvoering van de motie zijn de verhoudingen nog steeds niet helemaal gelijk, maar hebben de creatieve makers wel een wettelijke grondslag om te onderhandelen over een proportionele en billijke vergoeding voor de vertoning van hun producten: de vertoning en openbaarmaking van hun werk, waar de distributeurs en streamingdiensten hun businessmodel aan ontleen.

Goede wil omzetten in wettelijk recht

De voorgenomen wettelijke verankering is een eerste en noodzakelijke stap. De markt voor VOD explodeert en de rek is er nog lang niet uit. Op dit moment komen meer dan twintig aanbieders de huiskamer in die bij elkaar honderden miljoenen euro's omzetten. Voor deze ondernemingen moet een proportionele en billijke auteursrecht vergoeding - een overigens marginaal onderdeel van hun kosten- een normaal en regulier onderdeel van hun bedrijfsvoering worden en niet een 'gunst' achteraf aan de makers als het zo uitkomt. Voor het "businessmodel" van de zpp-er is die vergoeding voor vertoning van hun artistiek werk daarentegen niet marginaal, maar een noodzakelijke bijdrage aan de continuïteit van hun werk en vaak het enige stukje pensioenvoorziening. Daarover geven, zoals gezegd, de aanwezige makers u meer inzicht.

De voorgenomen wettelijke verplichting is een noodzakelijke stap. Maar wij realiseren ons ook dat deze stap nog steeds betekent dat we om de tafel moeten over de hoogte van vergoedingen en de grondslagen waarover deze worden berekend. *Tough work*, zoals ook bij de kabelvergoedingen is gebleken. Maar met de goede wil die individuele streamingdiensten en distributeurs nu belijden en het steuntje in de rug van de wetgever zetten we dan wel stappen in de goede richting naar een proportionele en billijke vergoeding voor makers, zonder wier content de streamingdiensten uiteindelijk niet kunnen.

Met vriendelijke groet,

Frits Lintmeijer
(voorzitter PAM)